

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Sžo/113/2015
Identifikačné číslo spisu:	1012209165
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Morava
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1012209165.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: A.L.K. Humenné, spol. s r.o., so sídlom Štefánikova 22, 066 01 Humenné, IČO 364 710 46, právne zastúpený: JUDr. Ján Spišák, advokát so sídlom Idanská 17, 040 11 Košice, proti žalovanému: Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, so sídlom Dobrovičova 12, 812 66 Bratislava, o preskúmanie zákonnosti oznámenia žalovaného č. 24925/2012,2652/2012-640 zo 6. septembra 2012 a o žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, v konaní o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č.k. 6S/1839/2012-82 zo 14. mája 2015, jednomyseľne, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave č.k. 6S/1839/2012-82 zo 14. mája 2015 p o t v r d z u j e.

Odôvodnenie

Napadnutým uznesením č.k. 6S/1839/2012-82 zo 14. mája 2015 Krajský súd v Bratislave nevyhovел žiadosti žalobcu o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vychádzajúc z ustanovenia § 138 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“) krajský súd po preskúmaní splnenia podmienok pre oslobodenie od súdneho poplatku u žalobcu svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že u právnických a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi, súd berie zreteľ i na povahu ich podnikateľskej činnosti, stav a štruktúru majetku, platobnú schopnosť a pod., pričom uviedol, že nepriaznivá hospodárska situácia obchodnej spoločnosti ako dôsledok podnikania, nemôže byť paušálnym dôvodom pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Poukázal na skutočnosť, že právnickú osobu nemožno podrobiť rovnakým kritériám ako sociálne slabú fyzickú osobu, nakoľko nepriaznivá hospodárska situácia žalobcu je dôsledkom skutočností, ktoré majú pôvod v podnikaní a s podnikaním nevyhnutne súvisia. Ďalej uviedol, že ak by nepriaznivá hospodárska situácia ako dôsledok podnikania bola dôvodom na oslobodenie od súdnych poplatkov, znamenalo by to prenesenie časti rizika, ktoré je spojené s podnikaním, na štát. Podľa názoru krajského súdu nemožno prenášať dôsledky podnikateľského rizika formou úľav z poplatkovej povinnosti na štát; takto by totiž boli neúspešní podnikatelia zvýhodňovaní voči úspešným podnikateľom.

Odvolávajúc sa na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky podotkol, že súd skúma nielen faktické pomery žalobcu v dobe podania žiadosti o oslobodenie, ale musí zvažovať, či zo strany žalobcu nejde o obchádzanie zákona na účel získania neoprávnenej výhody (oslobodenie od súdnych poplatkov). Celkové zhodnotenie všetkých okolností, ktoré vypovedajú o pomeroch účastníka, sa potom musia premietnuť do záveru, či účastník je s ohľadom na svoje pomery schopný zaplatiť súdne poplatky a nieť ďalšie výdavky spojené s konaním. Ak mu to jeho pomery nedovoľujú, všeobecný súd je povinný priznať tomu zodpovedajúce oslobodenie od súdnych poplatkov (v plnom rozsahu alebo sčasti). Účastník je pritom povinný preukázať vierohodným spôsobom svoje pomery, ktoré sú rozhodné na posúdenie dôvodnosti jeho žiadosti (ÚS SR IV. 748/2013).

Záverom dodal, že brať na zreteľ aj tú skutočnosť, že v prípade preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného je súdny poplatok vo výške 70,- €, ktorý nie je likvidačný pre žalobcu vzhľadom na majetok, ktorý je v jeho vlastníctve a ktorý nepodlieha exekučnému konaniu (motorové vozidlá).

Proti tomuto uzneseniu podal žalobca odvolanie v lehote stanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 O.s.p., § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p., § 250l ods. 2 O.s.p.), v ktorom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvého stupňa (§ 205 ods. 2 písm. f/ O.s.p.) žiadal, aby odvolací súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby napadnuté uznesenie zmenil tak, že návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu vyhovie.

Zotrval na svojom názore, že v konaní mu oslobodenie od súdnych poplatkov s poukazom na ust. § 138 ods. 1 O.s.p. prislúcha vzhľadom na jeho súčasné pomery, k čomu súdu priložil aj vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka. Poukázal na to, že napriek tomu, že v návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov opísal všetky skutočnosti, pre ktoré sa aj zavinením žalovaného dostal do platobnej neschopnosti, súd prvého stupňa bezprecedentne uzavrel, že si nepriaznivé finančné podmienky údajne privodil sám a ani nepriznané dotácie nie sú dôvodom na priznanie oslobodenia od poplatkovej povinnosti, čo súd dôvodil tiež tým, že žalobcom požadovaná podpora nie je určená na riešenie ekonomickej situácie poľnohospodára, ale je finančným príspevkom na modernizáciu spoločnosti, a žiadateľ ňu nemá právny nárok. Uvedený záver súdu podľa žalobcu nemá oporu ani v skutkovom stave veci, ani v zákone. Uvedol, že ako žiadateľ o podporu v pôdohospodárstve, na túto má po splnení zákonných podmienok nárok, čo v správnom konaní relevantne preukázal tým, že pôdu obhospodaroval, a že do nej musel investovať, pričom nežiadal príspevok na modernizáciu spoločnosti, ale podporu za ošetrovanie pôdy, ktorá patrí aj štátu a teda prostriedky na vyrubený súdny poplatok vzhľadom na svoju nepriaznivú finančnú situáciu nemá k dispozícii.

Uzavrel, že v jeho prípade nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva, ani o následky podnikateľských rizík, pretože dotácie v pôdohospodárstve, na ktoré ako podnikateľ hospodáriaci na pôde splnil nárok, mu boli vyslovene nezákonne aj žalovaným uprené. Dodal, že za danej situácie by pre nezaplatenie súdneho poplatku došlo k zastaveniu súdneho konania a tak k porušeniu jeho ústavného práva na súdnu ochranu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobcu (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu nie je možné priznať úspech a rozhodnutie krajského súdu je vecne správne.

Z obsahu spisov najvyššiemu súdu vyplynulo, žalobca predložil súdu 11. mája 2015 vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania. Uvedol, že je voči Volkswagen Finančné služby Slovensko s.r.o., S Slovensko, spol. s r.o., Pôdohospodárska platobná agentúra Bratislava a G.I.C. Cash, a.s. už vyše 30 dní v omeškaní s platením svojich záväzkov. Na bankových účtoch má nulový príjem. Je vlastníkom obytného domu OKAL v k.ú. V, LV XXX, domu v k.ú. H, LV XXX, rodinného domu Kravín v k.ú. H, LV XXX a iných nehnuteľností ako bytovka 6 b.j. v k.ú. V LV XXX a obľúkovej haly v k.ú. V, LV XXX s tým, že všetky uvedené nehnuteľnosti sú predmetom záložného práva a exekúcie.

Žalobca je vlastníkom motorového vozidla Traktor Zetor typ 8441, na ktorom má leasing - dlh 70 000,- € a Škody Octavia, na ktorom má leasing - dlh 10 000,- €. Z Tatra banky má preklenovací úver 73 000,- €, ktorý je tohto času nesplácaný, ďalej má pôžičku na prevádzkovú činnosť od G.I.C Cash, a.s. vo výške 69 000,- € (nesplácané), úver na nákup strojného vybavenia vo výške 70 000,- € od S Slovensko, spol. s.r.o., ktorý je vymáhaný exekučne a od Volkswagen Finančné služby má úver na leasingové vozidlo 10 000,- €, ktorý taktiež nespláca. V závere svojho tlačiva uviedol, že žalobca ako právnická osoba sa dostala do zadlženia, nakoľko bola platobne neschopná v dôsledku nepriznania podpôr v poľnohospodárstve za roky 2005 - 2014 napriek uplatneným nárokom, v dôsledku čoho je na žalobcov majetok uvalené exekučné záložné právo.

Podľa § 138 ods. 1 O.s.p. na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 138 ods. 2 O. s. p., v návrhu musia byť pomery účastníka dokladované

- a) vyplneným tlačivom, ktorého vzor uverejní ministerstvo spravodlivosti na svojom webovom sídle, alebo
- b) rozhodnutím o hmotnej núdzi podľa osobitných predpisov.

Zákonodarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

Účelom ustanovenia § 138 O.s.p. je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť okrem podania návrhu žiadateľom súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhodne na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy deklarujúce jeho majetkové pomery. Čo sa týka splnenia podmienok pre oslobodenie žalobcu od zaplata súdnych poplatkov, súd skúmal predpoklady pre uplatnenie tohto nároku. Krajský súd sa vo svojom rozhodnutí zaoberal otázkou hodnotenia celkových majetkových pomerov žiadateľa, na výšku súdneho poplatku i na povahu uplatňovaného nároku. Ďalej posudzoval dôvodnosť žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov z toho pohľadu, či účastník svojvoľne alebo zrejme bezúspešne uplatňuje alebo bráni svoje práva. Najvyšší súd má za to, že krajský súd správne postupoval, keď u žalobcu individuálne vyhodnocoval aj také skutočnosti, ako je povaha podnikateľskej činnosti, stav a štruktúra majetku, platobná schopnosť a iné, pričom prihliadal aj na pôvod nepriaznivej hospodárskej situácie žalobcu a jej vplyv na schopnosť žalobcu zaplatiť súdny poplatok.

Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobcu, ako aj s prihliadnutím na vyššie uvedené závery Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu, preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku uznesenia.

Rozhodnutie súdu, ktorým sa priznáva účastníkovi konania oslobodenie od platenia súdnych poplatkov

má vychádzať zo starostlivého uváženia všetkých okolností prípadu a nie je možné ho obmedziť len na bilancovanie disponibilných prostriedkov žiadateľa v konkrétnom okamihu prebiehajúceho súdneho konania. Vnímanie nepriaznivej finančnej situácie zo strany žalobcu samo o sebe neodôvodňuje priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v konaní.

Podľa názoru najvyššieho súdu v danom prípade je potrebné prihliadať na osobitné postavenie účastníka konania ako právnickej osoby t.j. podnikateľa v zmysle Obchodného zákonníka a charakter konania, podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku. Podnikanie treba chápať ako činnosť, pri ktorej podnikateľ podstupuje riziko, že jeho konanie môže viesť k zisku alebo i k strate. Okolnosti, že podnikateľ nie je pri svojej podnikateľskej činnosti úspešný a nedosahuje zisk, že má pohľadávky po lehote splatnosti, alebo že v dôsledku neúspešného podnikania v minulosti sa teraz ocitol v nepriaznivej finančnej situácii, nemôžu byť dôvodmi pre oslobodenie od súdnych poplatkov. Podnikateľské riziko nie je možné prenášať na štát. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na to, že ak ide o okolnosti, ktoré sú dané takmer vo všetkých konaniach, v ktorých vystupujú ako účastníci konania podnikatelia vykazujúci stratu namiesto zisku, ako jedného zo základných pojmových znakov podnikania a pokiaľ by zákonodarca okolnostiam takejto povahy pripisoval význam z hľadiska oslobodenia od platenia súdneho poplatku, vyjadril by to legislatívne zaradením týchto konaní, či účastníkov do ustanovení, ktoré upravujú vecné alebo osobné oslobodenie od súdneho poplatku v § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov. Ako však vyplýva z obsahu právnych noriem ustanovených v § 4 ods. 1, 2 zákonodarca týmto okolnostiam neprisuduje naznačený význam. Pomery žalobcu ako právnickej osoby by odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by sa dostal do ťaživej finančnej situácie z dôvodov, ktoré by neboli v príčinnej súvislosti s jeho podnikaním, napr. z dôvodu vyššej moci.

Úlohou súdu pri aplikácii a posudzovaní splnenia podmienok oslobodenia od súdnych poplatkov podľa ustanovenia § 138 O.s.p. je dôsledne a komplexne vyhodnotiť všetky individuálne okolnosti prípadu a relevantné kritéria vo vzájomnom pôsobení vo vzťahu k účastníkovi konania, predmetu konania, ako aj výške súdneho poplatku.

Podľa ustálenej judikatúry sú pre rozhodovanie o priznaní oslobodenia o súdnych poplatkoch rozhodujúce aktuálne majetkové pomery účastníka súdneho konania a jeho reálna možnosť prístupu k súdu pri uplatňovaní a bránení práva zaplatením súdneho poplatku. Zároveň je potrebné brať do úvahy, že ustanovenie § 138 O.s.p. neprípúšťa podmieňovanie poskytnutia individuálneho oslobodenia od platenia súdnych poplatkov skúmaním dôvodov, pre ktoré sa účastníkove majetkové pomery stali tak ťaživými, že nie je spravodlivé zvyškom spoločnosti od neho požadovať niesť zákonom stanovenú poplatkovú povinnosť. Súd však posudzuje majetkové pomery účastníka tak, aby bolo možné spravodlivo rozložiť minimálnu náhradu súdneho konania v podobe súdneho poplatku medzi účastníka a štát.

K námietke žalobcu, že jeho platobná neschopnosť bola spôsobená žalovaným, ktorého nezákonným postupom mu boli dotácie v pôdohospodárstve neodôvodnene uprené, najvyšší súd uvádza, že preskúmanie zákonnosti a postupu orgánov verejnej správy, pokiaľ fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená spadá do rozhodovania podľa II. hlavy piatej časti O.s.p. vo veci samej, a nie je predmetom rozhodnutia odvolaním napadnutého uznesenia o návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku, preto najvyššiemu súdu vzhľadom na viazanosť dôvodmi odvolania neprináleží sa k nej vyjadriť. Zároveň je potrebné dodať, že žalobcom tvrdenú nezákonnosť postupu žalovaného v správnom konaní nemožno brať ako relevantné kritérium pri hodnotení splnia podmienok pre oslobodenie od súdneho poplatku v zmysle § 138 O.s.p.

Vychádzajúc z citovaného zákonného ustanovenia a vyššie uvedených zásad Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že žalobca nesplnil zákonné podmienky pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, pričom nemožno opomenúť ani výšku súdneho poplatku za podanú žalobu v predmetnej právnej veci, ktorý predstavoval sumu

70,- €, nebol teda neúmerne vysoký, že by bezprostredne pôsobil na žalobcu ako podnikateľa likvidačne.

Pokiaľ sa žalobca odvolával na porušenie ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu krajským súdom, najvyšší súd sa v tejto otázke vzťahu medzi právom na prístup k súdu a povinnosťou zaplatiť súdny poplatok stotožnil s právnym názorom Európskeho súdu pre ľudské práva vysloveným v rozsudku zo dňa 19. júna 2001, č. 28249/95, vo veci Kreuz proti Poľsku (odseky 59, 60), podľa ktorého Európsky súd pre ľudské práva nikdy nevylúčil možnosť, že záujmy riadneho chodu justície môžu odôvodňovať zavedenie finančného obmedzenia na prístup jednotlivca k súdu. V tej súvislosti Európsky súd pre ľudské práva konštatoval, že požiadavku zaplatiť súdny poplatok v súdnom konaní, nemožno pokladať za obmedzenie práva na prístup k súdu, ktoré je nezlučiteľné per se s článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Na základe uvedeného najvyšší súd napadnuté uznesenie krajského súdu postupom podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. ako vecne správne potvrdil.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.